

วิวัฒนาการงานนิติวิทยาศาสตร์ กับนวัตกรรมการวิจัยในมหาวิทยาลัย

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีทางในการดำเนินชีวิตของประชาชนในสังคมให้ได้รับความสะดวกสบายและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ในขณะเดียวกันอาชญากรรมก็กลับมีการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการกระทำความผิดทำให้อาชญากรรมที่เกิดขึ้นมีความรุนแรง ทั้งรูปแบบและวิธีการ ตลอดจนมีความลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งคดีเหล่านี้ต้องได้รับการคลี่คลายปมปัญหา เจือนำหรือข้อสงสัย เพื่อให้เกิดความกระจ่างเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง หลักฐานที่จะนำมาใช้เพื่อการพิสูจน์ยืนยันประกอบกับประจักษ์พยานอื่นๆ จะต้องมีความถูกต้องเที่ยงตรงแม่นยำ ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในหลายสาขาที่มีกรรมาเครื่องมือเทคนิคอุปกรณ์และวิธีวิเคราะห์ใหม่ๆ

รวมทั้งระบบสารสนเทศที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงาน

พุทธศักราช 2443 พระเจ้าบรมวงศ์เธอสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ มีพระนามเดิมว่า พระองค์เจ้าระพีพัฒนศักดิ์ เป็นพระราชโอรสองค์ที่ 14 ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ขณะนั้นทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ได้ทรงตรากฎหมายอาญาที่ใช้เพิ่มโทษขึ้นมาใหม่ ทรงตั้ง "หน่วยพิมพ์ลายนิ้วมือ" สำหรับตรวจลายนิ้วมือผู้ต้องหาในคดีอาญา พระองค์จึงเปรียบเสมือน "บิดาวิชาลายพิมพ์นิ้วมือ"

พุทธศักราช 2475 มีประชากรประมาณ 14 ล้านคน พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอภยวาทเจ้าอยู่หัว ได้มีพระบรมราชโองการจัดวางรูปแบบของตำรวจขึ้นใหม่โดยเปลี่ยนจากชื่อ "กรมตำรวจ" เป็น "กรมตำรวจ" โดยได้ทรงให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยจัดแบ่งแผนงานรายย่อยตามความเหมาะสม ในปีเดียวกันนั้นได้มีการจัดแผนกวิทยาการให้อยู่ในสังกัดกองที่สามของตำรวจสันติบาล คือ การตรวจพิสูจน์ลายมือของผู้ต้องหาหรือผู้สมัครเข้ารับราชการว่าเคยต้องโทษมาแล้วหรือไม่ บันทึกประวัติของผู้กระทำผิด การตรวจของกลางต่างๆ การออกรูปพรรณของหาย และออกประกาศสืบจับผู้ร้าย ซึ่งหลบหนีคดีอาญา จึงสรุปได้ว่ากองที่ 3 ของ

ตำรวจสันติบาลในสมัยนั้น คือ จุดกำเนิดของกองทะเบียนประวัติอาชญากรรมและกองพิสูจน์หลักฐาน

พุทธศักราช 2482 มีการขยายงานวิทยาการไปสู่ส่วนภูมิภาคเป็นครั้งแรก โดย พล.ต.หลวงพิสิฐวิทยาการ (ขณะนั้นยศ พ.ต.ท.) ได้ขยายงานพิมพ์ลายนิ้วมือไปยังภูมิภาคต่างๆ เขตเหนือตั้งที่พิษณุโลก เขตใต้ที่สงขลา เขตตะวันออกตั้งที่นครราชสีมา และเขตตะวันออกเฉียงเหนือที่อุดรธานี

พุทธศักราช 2484 จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นประมาณ 16 ล้านคน ได้จัดตั้ง "กองสอบสวนกลาง" พร้อมทั้งแยกงานทางด้านวิทยาการจากกองตำรวจสันติบาลมาขึ้นตรงต่อกองสอบสวนกลาง และต่อมาในปี พ.ศ.2489 ได้เปลี่ยนชื่อจาก "กองสอบสวนกลาง" เป็น "กองตำรวจสอบสวนกลาง" ในปี พ.ศ.2491 ได้ยกฐานะกองตำรวจสอบสวนกลาง เป็น "กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง" และมีกองกำกับการ ที่เรียกว่า "กองพิเศษ"

พุทธศักราช 2495 ขณะนั้นมีประชากรประมาณ 23 ล้านคน กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลางได้มีการปรับปรุงหน่วยงานให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเพิ่มกองบังคับการใหม่ขึ้นอีก 4 กองบังคับการ พร้อมทั้งได้มีการยุบ "กองพิเศษ" ไปรวมกับ "กองวิทยาการ" ที่ตั้งขึ้นใหม่ เพื่อต้องการให้ดำเนินงานทางด้านพิสูจน์วัตถุพยาน ซึ่งเป็นงานของกองพิสูจน์หลักฐาน และการตรวจพิสูจน์ค้นคว้าตัวบุคคล ซึ่งเป็นงานของกองทะเบียนประวัติอาชญากรรม ซึ่งถือเป็นรากฐานของ "กองพิสูจน์หลักฐานและกองทะเบียนประวัติอาชญากรรม"

พุทธศักราช 2503 กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลางได้ปรับปรุงหน่วยงานใหม่โดยยุบ "กองวิทยาการ" ออกจากสารบบทำเนียบข้าราชการตำรวจ และแยกกองนี้ออกเป็น 2 กอง คือ กองพิสูจน์หลักฐาน และกองทะเบียนประวัติอาชญากรรม โดยขึ้นตรงต่อกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการตำรวจตั้งแต่ 13 กันยายน 2503

พุทธศักราช 2519 ได้มีคำสั่งคณะปฏิวัติที่ 45 ลงวันที่ 21 ตุลาคม 2519 จัดตั้งกองบังคับการตำรวจภูธรขึ้นในส่วนภูมิภาคตามจังหวัดต่างๆ จำนวน 12 กองบังคับการ และมี

กองกำกับการวิทยาการขึ้นอยู่กับกองบังคับการตำรวจภูธร

พุทธศักราช 2533 ประชากรมีจำนวนประมาณ 56 ล้านคน และเนื่องจากลักษณะงานของวิทยาการอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย วิทยาการตำรวจในส่วนกลาง คือ กองทะเบียนประวัติอาชญากรรม และกองพิสูจน์หลักฐาน มีสายการบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง ส่วนวิทยาการในส่วนภูมิภาคมีสายบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อกองบัญชาการตำรวจภูธร อันเป็นปัญหาทั้งทางด้านโครงสร้าง การบังคับบัญชา การสรรหาคนเข้ามาปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคลากร การรักษาไว้ซึ่งบุคลากรที่จะปฏิบัติงาน เนื่องจากจากการขาดขวัญและกำลังใจ ความก้าวหน้าในชีวิตราชการต่ำอันเป็นปัญหาเกี่ยวกับระบบการบริหารงานบุคคลและองค์การโดยตรง จึงได้มีการปรับปรุงโครงสร้าง โดยรวมเอาหน่วยงานวิทยาการตำรวจในส่วนกลางและภูมิภาคไว้ด้วยกัน จัดตั้งเป็น "สำนักงานวิทยาการตำรวจ" ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ 18) พ.ศ.2535

พุทธศักราช 2545 ได้มีการจัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ขึ้นในกระทรวงยุติธรรมในปี พุทธศักราช 2545 โดยให้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม มีภารกิจเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางวิทยาศาสตร์และทางการ

แพทย์ประกอบกรดำเนินคดี โดยการกำหนดและกำกับมาตรฐานของการปฏิบัติงานดำเนินการภายใต้มาตรฐานเดียวกัน ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นความโปร่งใสเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

พุทธศักราช 2548 ได้เปลี่ยนชื่อจาก "สำนักงานวิทยาการตำรวจ" เป็น "สำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ" และในปีพุทธศักราช 2552 ได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2552 เปลี่ยนชื่อ "สำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ" เป็น "สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ"

วิวัฒนาการของงานนิติวิทยาศาสตร์ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2443 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 114 ปี จากหน่วยพิมพ์ลายนิ้วมือ มาเป็นสำนักงานพิสูจน์

หลักฐานตำรวจ ซึ่งเป็นหน่วยงานเทียบเท่ากองบัญชาการในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ รวมทั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานเทียบเท่ากรมในกระทรวงยุติธรรม มีงานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นมากมาย ตามความสลับซับซ้อนของอาชญากรรมที่เกิดขึ้น และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน

สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจได้มีงานที่รับผิดชอบเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับงานทางด้านทะเบียนประวัติอาชญากร งานตรวจสถานที่เกิดเหตุ งานตรวจเอกสาร งานตรวจอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน งานตรวจทางเคมี พิสิกส์ งานตรวจยาเสพติด งานตรวจลายนิ้วมือแฝง งานตรวจชีววิทยาและดีเอ็นเอ งานตรวจพิสูจน์อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ รวมทั้งศูนย์ข้อมูลวิเคราะห์ และงานพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล และมีกลุ่มงานผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านรับผิดชอบ

ส่วนสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ได้มีงานที่รับผิดชอบเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับงานมาตรฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ งานนิติเวชศาสตร์ งานตรวจพิสูจน์ทางพิสิกส์ งานตรวจพิสูจน์ทางเคมี งานตรวจพิสูจน์ทางชีววิทยา งานตรวจสถานที่เกิดเหตุ และงานพิสูจน์บุคคลสูญหาย

นวัตกรรมการวิจัยในมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับวิวัฒนาการงานนิติวิทยาศาสตร์ ในปัจจุบันได้มีการวิจัยและการจัดการความรู้ที่เกี่ยวข้องกับนิติวิทยาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยอย่างมากมาย สอดคล้องกับการปฏิบัติงานในปัจจุบันของหน่วยงานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในหลายโครงการ เช่น “การจัดการความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้” ซึ่งแบ่งออกเป็นการจัดการความรู้ทั้งด้านการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ทางด้านพิสูจน์หลักฐาน และทางด้านพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล” ทำให้ทราบถึงข้อกฎหมายและระเบียบที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงให้มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้งานในสถานการณ์ปัจจุบัน วิธีการปฏิบัติงาน นโยบาย

ในการบริหารจัดการ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ได้มีการจัดการความรู้ และเว็บไซต์ที่เป็นการจัดการฐานความรู้

“การศึกษาระยะของการคงอยู่ของรอยนิ้วมือบนปลอกกระสุนปืนภายหลังการยิงปืน” ทำให้ทราบระยะเวลาที่นานที่สุดที่สามารถหารอย

นิ้วมือบนปลอกกระสุนปืนด้วยวิธีการต่างๆ กัน รวมทั้งประสิทธิภาพของการตรวจหารอยนิ้วมือแฝงแต่ละวิธี เพื่อสามารถเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมได้ “รูปแบบและมาตรการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมไซเบอร์” ทำให้ทราบถึงข้อมูลสภาพ

ปัญหาปัจจุบันของอาชญากรรมไซเบอร์ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมไซเบอร์ ระบบการพิสูจน์หลักฐานอาชญากรรมไซเบอร์ รูปแบบและมาตรการในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมไซเบอร์

“การศึกษาร่องรอยลูกกระสุนปืนบนวัตถุแต่ละประเภท จากอาวุธปืนพกแต่ละขนาดที่มีระยะยิงและวิถียิงที่แตกต่างกัน” ทำให้ทราบถึงลักษณะร่องรอยที่ปรากฏบนวัตถุ จากลูกกระสุนปืนขนาด 9 มม., 11 มม., .38 นิ้ว ใช้ยิงที่มุมองศาและระยะที่แตกต่างกัน ฐานข้อมูลรูปแบบของร่องรอยจากค่าการสูญเสียพลังงานลูกกระสุนเพื่อเชื่อมโยงไปยังปืนที่ใช้ก่อเหตุได้ ฐานข้อมูลรูปแบบของร่องรอยที่เกิดจากการใช้อาวุธปืนและลูกกระสุนปืนเฉพาะชนิดในการก่อเหตุบนวัตถุ

รวมทั้งสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้มาประยุกต์ใช้ในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลเพิ่มเติมในการเชื่อมโยงไปยังพยานหลักฐานและผู้ต้องหาได้

“การศึกษาระบบบันทึกข้อมูลและลิบค้นข้อมูลบุคคลสูญหาย” ประโยชน์ที่ได้รับคือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลที่ได้จากงานวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดทิศทางและแนวทางการบริหารจัดการข้อมูลบุคคลสูญหาย รวมถึงการวางแผนงานใหม่เพื่อลดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แนวทางในการวางแผนการพัฒนาาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศแบบรวมศูนย์ ซึ่งจะช่วยให้การบริหารจัดการปัญหาบุคคลสูญหายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

“การศึกษาแผนที่อาชญากรรมการก่อเหตุอาชญากรรมโดยใช้ฐานข้อมูลดีเอ็นเอ ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้” ทำให้ทราบถึงรูปแบบการก่อเหตุกรณีความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ เพื่อเป็นแนวทางในการสืบสวนหรือเฝ้าระวังการก่อเหตุกรณี ได้ฐานข้อมูลในการสืบหา

ตัวผู้กระทำความผิด จากฐานข้อมูลดีเอ็นเอ ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวเป็นงานวิจัยที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อกระบวนการยุติธรรมที่ผู้ปฏิบัติงานทาง

ด้านนิติวิทยาศาสตร์นำมาใช้ทำให้เกิดประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ เป็นที่น่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับของสังคม

นิติวิทยาศาสตร์ในการเข้าสู่มาตรฐานจะต้องมีเครือข่ายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ การร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานนิติวิทยาศาสตร์ในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม จะต้องทำงานประสานกันจึงจะประสบความสำเร็จ และในการพัฒนางานนิติวิทยาศาสตร์จะต้องมีความทันสมัย มีมาตรฐาน สามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างเที่ยงตรงทั้งต่อประชาชนและสังคม โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้ครบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการวิเคราะห์ ด้านการวิจัย ด้านมาตรฐาน และด้านความเป็นสากล รวมทั้งการนำเครื่องมือวิทยาศาสตร์ที่ทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงาน

สำหรับสถานการณ์การศึกษาในประเทศไทยหลายสถาบันได้ดำเนินการจัดการศึกษาด้านนี้ตั้งแต่ระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอก ปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยโครงการนิติวิทยาศาสตร์ได้จัดการศึกษาระดับปริญญาโท-เอก พบว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาได้เข้าไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมได้เป็นอย่างดี

วันนี้สังคมไทยจะต้องตระหนัก และให้ความสำคัญกับนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อเป็นทางหนึ่งในการทวงคืนความสุขสู่สังคม

พล.ต.ท.ดร.ณรงค์ กุลนิเทศ

ประธานหลักสูตรปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต และวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา